

- 4 SEP. 2007

Festskrift

i anledning af

Allehelgens Kirke
75 års jubilæum

Historisk forløb

Allehelgens Kirke blev indviet den 25. september 1932. På forsiden af Kristeligt Dagblad kunne man dagen efter læse om begivenheden i en artikel, der indledtes med ordene: "*Søndagen oprandt med Regn og Graavejr, en liden festlig Optakt til Festdagen ude i Sundby, hvor den nu fuldt færdige Alle Helgens Kirke blev indviet som Sognekirke for det fra Nathanaels Sogn i sin Tid udskilte Alle Helgens Sogn. Inden Indvielsesfesten var forbi, skinnede Solen dog fra en blaa Himmel.*"

Det var en imponerende ceremoni, der endvidere blev beskrevet i artiklen med følgende ord:

"Kirken var i god Tid fyldt til sidste Plads af de mange indbudte. Som Repræsentanter for Kirkeministeriet var Departementschef Holbøll og Fuldmægtig Louis Petersen mødt.

Mens Folk samledes, blev der blæst Koraler med Basun fra Taarnet. Kl. 10 begyndte Kirkeklokkerne at ringe, og da det sidste Bedeslag var slaaet, intonerede Orglet, der er bygget af Marcussen og Søn, Aabenraa, mens Præsteprocessionen traadte ind i Kirken. I Spidsen gik Biskop, Dr. teol. H. Ostenfeld og Overpræsident Bülow, Stiftsprovst, Dr. Ussing og kgl. Konfessionarius, Provst Hornbeck.

Biskoppen gik indenfor Altersranken og modtog her de hellige Kar og Kirkens Bøger....."

- og herefter fulgte en detaljeret beskrivelse af gudstjenestens indhold. En lignende artikel stod at læse i Berlingske Tidende og i Dagens Nyheder.

Forud for denne begivenhed var der gået en lang række af begivenheder, der begyndte med, at Københavns Kirkefond i slutningen af 1800-tallet købte en grund, "beliggende mellem Ungarnsgade og Østrigsgade ud til Lergravsvejen". Grunden blev købt, fordi man var klar over, at bydelen var i stærk vækst og

at der med tiden ville blive brug for flere kirker.

I 1899 indviedes en ny kirke i Holmbladsgade. Her havde man udskilt et nyt sogn fra det stadigt voksende Sundby Sogn, og Nathanaels Kirke blev ny sognekirke for det nydannede Nathanaels Sogn.

Men bydelene voksede stadig. Og de voksede hurtigt - så hurtigt, at der snart blev behov for også at opdele det nydannede Nathanaels sogn, så der blev endnu et sogn i de tætbebyggede områder. Københavns Kirkefond stillede derfor i 1923 grunden ved Lergravsvejen til rådighed for Nathanaels Sogn. Denne kirke skulle være sognekirke for et selvstændigt sogn, der af det gamle Nathanaels sogn skulle omfatte den del, der lå øst for midtlinjen af Meklenborggade. Som en hjælp til opførelse af en ny kirke på grunden, skænkede Kirkefondet yderligere en gave på 10.000 kr. til Nathanaels Menighedsråd.

Havde det været i dag, ville det blot have været et spørgsmål om at søge kirken finansieret via offentlige instanser. Men så enkelt var det ikke dengang.

Alle midler skulle skaffes ad privat vej. Stat og kommune ydede intet bidrag overhovedet. Så det var et langsigtet projekt, hvor indsamling af penge over en længere årrække var vejen frem, inden en kirke kunne stå klar. Det blev besluttet, at man i første omgang ville satse på et midlertidigt kirkelokale. Man udskrev en lille konkurrence blandt forskellige arkitekter, og her blev et kryptkirke-projekt, der var indleveret af arkitekt Thomas Havning, foretrukket.

Thomas Havning (1891-1976) blev senere kongelig bygningsinspektør (1944-61) og blev meget anerkendt for en smuk kombination af dansk tradition og nutidig funktionalisme - ikke mindst i sit kirkebyggeri, som f.eks. Skt. Markus Kirke i Århus - men også i helt andre bygningstyper som lods- og karantænebygningen i Frihavnen i København. Den 7.10.1961

modtog han Akademisk Arkitektforenings Æresmedalje for en særlig bemærkelsesværdig indsats indenfor arkitektfagets område.

For at Havnings projekt kunne blive virkeliggjort, viste et overslag, at der skulle skaffes 110.000 kr. Disse penge håbede man at få ind ved frivillige bidrag fra sognets beboere, der i kirkebladet blev opfordret til at tegne sig for (ordret citeret):

"et regelmæssigt Bidrag - stort eller lille - der efter Ønske vil blive opkrævet maaned-, kvartals- eller aarsvis igennem to år. Man kan ogsaa tegne sig for et Bidrag een Gang for alle.

Nogle Dage efter denne Tryksags Modtagelse vil en Indsamler aflægge Besøg og tillade sig at afhente et Svar. Indsamleren vil være forsynet med tilbørlig Legitimation.

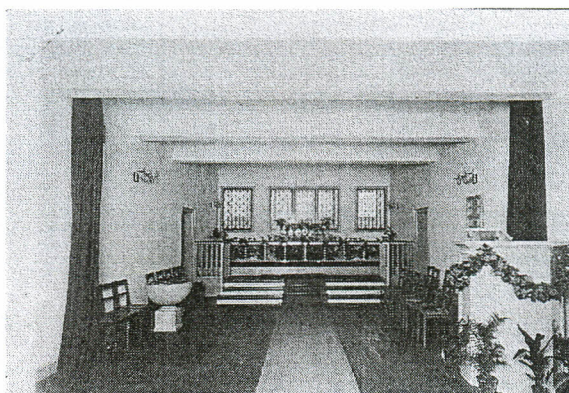
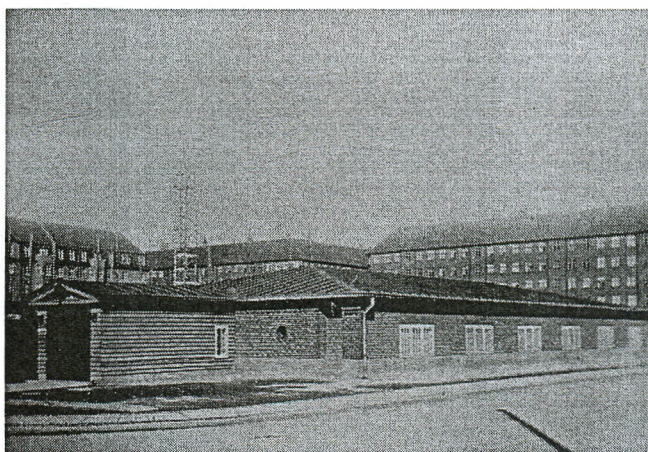
Enhver af undertegnede Menighedsraadsmedlemmer vil ogsaa være rede til at modtage Bidrag.

Vi tager Sagen op i den Herres Navn, der skal tjenes også ved dette Kirkehus. Vi er overbeviste om, at det er Hans Vilje, at vi skal lægge Haand på dette Værk, selv om Tiderne er vanskelige i økonomisk Henseende."
(Underskrevet af samtlige menigheds-rådsmedlemmer og to præster).

I 1924 blev grundstenen lagt - igen under stor bevågenhed af adskillige notabiliteter - og året efter - den 13. september 1925 - blev kryptkirken indviet på højtidelig vis. Igen var det biskop Ostenfeld, der stod for ceremonien.

"Noget mere smagløst er aldrig set; den skamskænder kvarteret." Sådan stod der om denne første Allehelgens Kirke i Social-Demokraten efter indvielsen.

Og besynderlig var den unægtelig. En underjordisk kryptkirke, hvis lave og bastante mure kun hævede sig nogle få meter over jorden, stod opført midt på en åben mark. Enhver, som er vant til at komme i Allehelgens Kirke, vil nikke genkendende til underetagens vinduer, der på billedet nedenfor kan ligne et hus, der er ved at synke i jorden.

Og nederst ser vi kryptens rum ud mod Østrigsgade, sådan som det så ud, da det blev benyttet som kirke.(Prædikestolen står stadig i rummet.)

Der samles atter penge ind

Kryptkirken havde kostet 122.000 kr. at opføre. Den første indsamling havde været så stor en succés, at man nu kunne øjne den færdige kirke i en ikke alt for fjern fremtid. Der manglede dog stadig ca. 40.000 kr., og man måtte starte en ny indsamling.

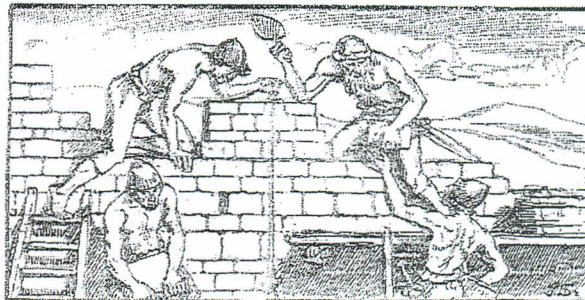
I 1928 henvendte menighedsrådet sig igen til sognets beboere gennem kirkebladet med håbet om, at kryptkirken "*med al sin Ringhed dog har vundet en Plads i Folkets Liv og i Menneskers Hjerter og ikke forgæves har staaet iblandt os i disse Aar.*" Med disse indledende ord opfordrede man nu til at fortsætte med bidrag til byggeriet, fordi:

"Vi kan ikke lade vor Kirke ligge, som den ligger; særlig ikke nu, da der er bygget omkring den. Ogsaa vor Kirkebygning skal paa en smuk og værdig Maade være med i den Lovprisning og Tak, vi skylder Gud."

Man gjorde overfor menigheden rede for de pengebeløb, der allerede var skaffet gennem indsamlinger og gaver fra flere steder i landet. Endvidere kunne man opmuntrende oplyse, at "Hjælpeindsamlingen har stillet os i Udsigt en yderligere Hjælp på 100,000 Kr. til Kirkens Fuldførelse. Denne vil koste 152,000 Kr., dog uden Taarn - en Opgave for en senere Slægt - og uden Orgel. Opfordringen slutter således: "*Vil I hjælpe os én gang til, saa vi kan faa de 40 Tusinde Kr., som vor Kirke mangler? Opgaven er ikke uoverkommelig. Hvis hver af Sognets Beboere tegnede sig for 50 Øre Maanedlig - saaledes som vore Venner paa Landet har gjort det i 5 Aar, - vilde dette give godt 60,000 Kr. for et Aar.*

Vi opfordrer alle, ung og gammel, Mand og Kvinde, til at bære Sten til Herrens Hus!" (Underskrevet af menighedsrådet. Som medunderskrivere til indsamlingen var denne gang også provst P. Helweg-Larsen, som var Kirkefondets sekretær og Kommandør I. A. Vøhtz, Kirkefondets kasserer.)

En kirke bygges

Tegnet af Prof. Jøakim Skougaard.

Temptiets Nære byens

Og sognets beboere ville meget gerne se deres kirke færdiggjort. Så stærkt ønskede de det, at da kirken endelig kunne indvies i 1932, var der imod menighedsrådets forventning også blevet råd til både spir og orgel.

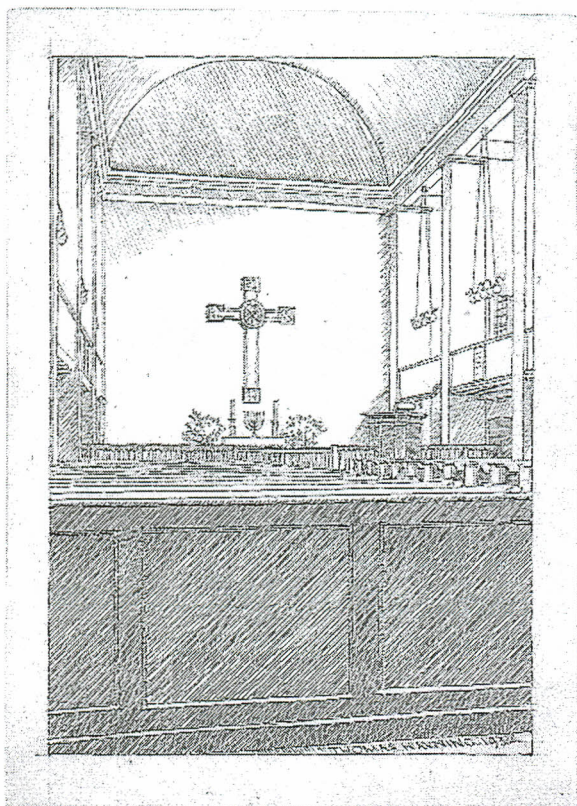

Allehelgens Kirke med åens bevoksninger i forgrunden. Åen var nærmest en regnvandskanal, der løb langs Lørgårdsvej. (Lignende åer fandtes flere steder i byen, f.eks. løb en å i Prags Boulevard - den er nu overdækket som et mindre parkareal på begge sider af Vermlandsgade.)

Interiøret

En kirke med enkle og rene linier. Sådan beskrev Kristeligt Dagblad kirken i 1932, dagen efter indvielsen: "Kirken, der er opført med Facader af røde, håndstrøgne Sten på en Sokkel af Neksø Sandsten, er stemt godt sammen med de omgivende, høje Beboelseshuse. Taget er af røde Tegl, og Spiret er dækket af Kobber. En Trappe fører op til Hovedindgangen. Naar man gaar op ad Trappen, kan man ikke undgaa at fanges af Ordet over Indgangsdøren: "Herre, du alene er hellig, og alle Folkene skal komme og tilbede Dig."

Indvendig viser Kirken sig at være et lyst, hvidkalket Rum, dækket af en Tøndehvælving, hvorpaa der kun er anbragt en enkelt gylden Stjerne. Rummet er i moderne, enkel Stil. Der findes ingen Dekorationer på de nøgne, hvide Vægge."

Kopi af tegning udført af Thomas Havning 1932.
Originalen er i Kirkefondet.

Kristeligt Dagblad skriver videre: "Øverst i nederste Ende er Orglet anbragt - uden Overbygning, kun en enkelt Ramme - og en Tavle med et Skriftord støtter Piberne, hvoraf alle er en Del af Orglet, og ingen er blotte Dekorationsgenstande.

Bagvæggen i Koret, over Alteret, bærer et stort Trækors med Kristi Monogram og Evangelistsymbolerne. Dette arbejde er udført af Billedhugger Gunnar Hansen. Prædikestol og Alterskranke samt Stolerader er udført af Oregon-Pine og bejstet.

Alt i alt kommer Rummet derfor til at bære et puritansk Præg, og det er lykkedes Arkitekten, Thomas Havning, at skabe et Kirkeskib med enkle og rene Linier."

Den færdigopførte kirke havde nu kostet 280.000 kr. og havde 550 siddepladser.

De efterfølgende indsatte 2 sider uden sidetal er kopieret i Kirkefondet fra en bog, der omhandler forskellige arkitekters bygningsværker. Siden er fra afsnittet om Thomas Havning og Allehelgens Kirke, som her er detaljeret beskrevet med de rette arkitektoniske betegnelser.

(Bemærkningen med håndskrift "Storbyens virkeliggjorte længsler" er påført af en medarbejder ved Kirkefondet.)

Allehelgens sogn er udskilt fra det store Nathanaels sogn i 1924. Det var et udpræget arbejderkvarter med fabriksanlæg – og det fattigste sogn i Sundby.

»Noget mere smagløst er aldrig set; den skamskænder kvarteret.« Sådan blev den første Allehelgens Kirke beskrevet i Social-Demokraten i 1925.

Den var opført som en underjordisk kryptkirke på en åben mark, og de lave og bastante mure, som kun hævede sig nogle få meter over jorden, var synlige fra alle verdenshjørner. Kryptkirken havde plads til 400 mennesker.

Syv år senere, i 1932, kunne overkirken indvies, dels takket være hjælpeindsamlinger i Aarhus og Maribo amter samt Tybjerg herred og i København, og dels via tilskud fra »Foreningen til Opførelse af Smaa Kirker i København«, Kirkefondet og private gaver. Kirken havde da kostet 280.000 kr. og havde 550 siddepladser.

Efter 1935 blev kirken kendt som et tilholdssted for den såkaldte Oxfordbevægelse, en højkirkelig og anglikansk inspireret bevægelse, som i slutningen af 30'erne kom til at betyde meget for dansk kirkeliv. Dens motto var de fire absolutter: absolut ærlighed, renhed, uselvskhed og kærlighed.

Den høje, røde murstensbygning med den stejle stentrappe mod vest minder mere om et borgerligt byggeri end om en kirke. Bygningens stilformer er som helhed præget af dansk senbarok med smalle, fladbuede vinduer i sidemure og vestgavl. Østgavlen er af hensyn til alterpartiet uden vinduer, men har, ligesom vestgavlen, foroven svagt markerede blændinger. Over vestenden af det røde tegltag rejser sig en tagrytter, formet som et barokt lanternespir med karnis-hætte i to afsæt og et spinkelt spir med årstallet 1932 i fløjen.

Kirken er bygget efter tegning af arkitekten Thomas Havning, som samtidig stod for opførelsen af den ligeledes

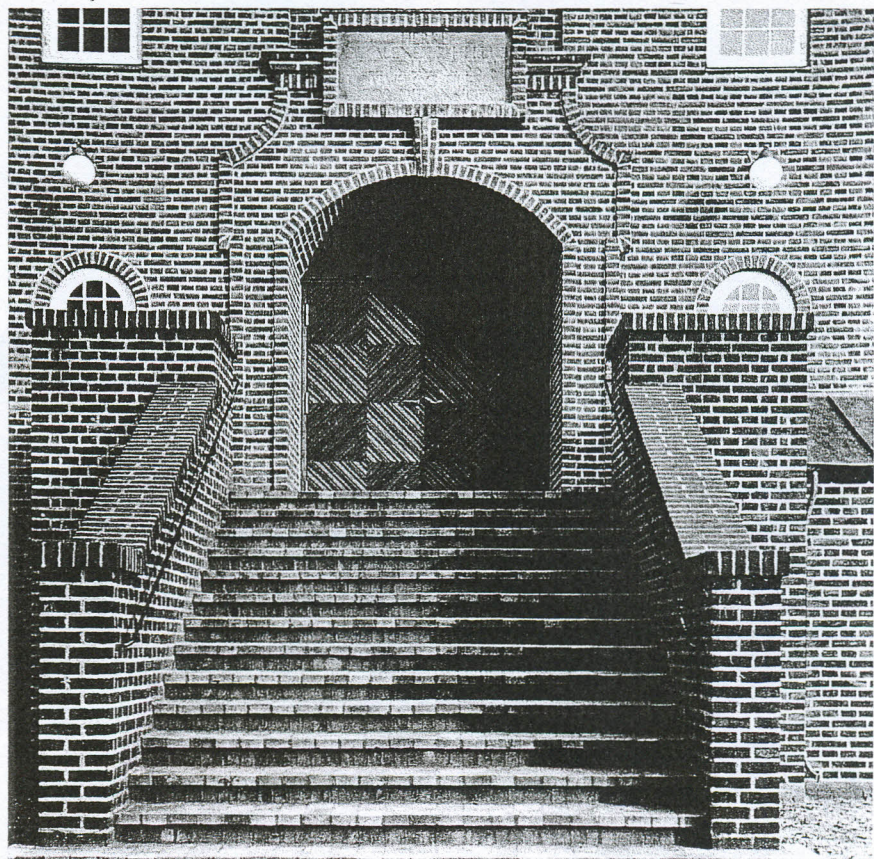
barok-inspirerede Lindevangskirke på Frederiksberg.

Det hvidkalkede og meget enkle indre har tøndehvælvet loft, båret af slanke, rektangulære piller med forgyldte kapitælbånd. Mellem pillerne er der anbragt lave pulpiturer.

Korpartiet, der er hævet fire trin over skibet, markeres af en balustrade, og ved dets sider er der udskilt præste- og kordegneværelse. På altervæggen er der et kors med evangelistsymboler og Kristusmonogram. Prædikestolen og stoleværket er af oregonpine. Døbefonten er hugget i granit. Kirken er farvesat i stærke røde og blå farver.

På pulpituret over forhallen i vest står et Marcussen orgel fra 1932 på 20 stemmer.

Der er 8.475 indbyggere i Allehelgens Sogn (1999) og 550 pladser i kirken.

*Tak til:
generalsekretær Kaj Bollmann, Kirkefondet og
seniorforsker Claus Røllum-Larsen, Det kongelige Bibliotek
for velvillig assistance i forbindelse med vor historiske research
og tak til:
Jørgen Grandt fra Aarhus
for tilladelse til at benytte nogle billeder fra hans hjemmeside Grandts.dk
Jubilæumsudvalget*